

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta sociálních věd
Institut mezinárodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(Posudek vedoucího)

Práci předložil(a) student(ka): Jakub Oraiqt

Název práce: Edvard Beneš: zahraniční politika druhého československého prezidenta a její vývoj v letech 1938–1945

Vedoucí práce (u externích vedoucích uveďte též adresu a funkci v rámci instituce):

Doc. PhDr. Vít Smetana, Ph.D.

– Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., Vlašská 9, 118 40, Praha 1

– vědecký pracovník a vedoucí Oddělení globálních konfliktů a jejich důsledků

1. OBSAH A CÍL PRÁCE (stručná informace o práci, formulace cíle):

Jakub Oraiqt se ve své diplomové práci snažil o důkladnou analýzu zahraniční politiky Edvarda Beneše v dramatickém období od mnichovské konference v září 1938 do konce 2. světové války. Jeho ambicí bylo „definovat vliv této politiky na poválečnou transformaci v sovětský satelit“ (s. 2). Ve středu jeho zájmu jsou proto jak teoretické Benešovy přístupy k mezinárodní politice, roli malých států mezi velmocemi či úvahy o socialismu, tak praktická politika prováděná v letech exilu na mezinárodní scéně, se zvláštním zřetelem k vývoji jeho postojů vůči Sovětskému svazu.

2. VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, argumentace, logická struktura, teoretické a metodologické ukotvení, práce s prameny a literaturou, vhodnost příloh apod.):

Autor se zdařile zapojuje do stále probíhající debaty na téma Benešovy zahraniční politiky v posledních deseti letech jeho života a zejména ve vztahu k Sovětskému svazu. Při formulování řady pronikavých závěrů se mu podařilo nesklouznout ani k paušálnímu odsudku druhého československého prezidenta jakožto hlavního „viníka“ československého začlenění do sovětského bloku, ani na druhou stranu k tolik frekventovanému nekritickému přijímání Benešových postojů a postupů jako „jediných možných“.

Autorovy vyvážené soudy jsou výsledkem důkladné analýzy rozsáhlého množství zdrojů. Vedle dostačujícího množství odborné literatury pracoval především s velkým množstvím editovaných pramenů (z důležitých edicí postrádám asi jen *Vzkazy do vlasti. Směrnice a pokyny československému domácímu odboji za druhé světové války* editora Jiřího Šolce – Praha 1996). Ocenit je třeba schopnost kritické diferenciaci mezi jednotlivými typy relevantních pramenů, jež zachycují Benešovy politické postoje (paměti a teoretizující spisy, osobní korespondence, úřední a diplomatická korespondence, záznamy diplomatických jednání, veřejné projevy).

V zásadě pozitivně hodnotím rovněž strukturu práce – s jedinou výhradou, kterou v mých očích představuje z hlediska chronologického poněkud nelogické zařazení kapitoly „Západ a boj za uznání československé vlády“ až za kapitolu „Projekt československo-polské (kon)federace“.

3. FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, formální náležitosti práce apod.):

Práce je po jazykové i formální stránce zpracována na velmi dobré úrovni. Autor na vhodných místech zařazuje dobře zvolené citace, na literaturu a editované prameny odkazuje na správných místech. Občasné stylistické či gramatické nesrovnalosti jsme s autorem až na výjimky (chyby ve shodě podmětu s přísudkem na s. 56, 72) většinou odstranili už v rámci konzultací.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek, naplnění cíle apod.):

Práce je velmi dobře koncipovaná a také zdařile napsaná. Zvláště oceňuji autorův čtivý styl i schopnost důsledné logické argumentace. V rámci svého rozsáhlého tématu dokázal J. Oraiqt formulovat řadu důležitých výzkumných (pod)otázek a následně dospět k neotřelým závěrům – včetně toho klíčového, podle něž Edvard Beneš po mnichovské zkušenosti začal pochybovat o možnosti dlouhodobého zachování československé suverenity, následně svým postupem prakticky znemožnil realizaci konceptu „mostu mezi Východem a Západem“ a „od roku 1944 je stále více patrná Benešova rezignace na československou suverenitu“ (s. 118). To jsou jistě závěry, o kterých by bylo možné vést polemiku, nicméně již samotný fakt, že je autor formuloval jakožto výsledek pramenné analýzy, jistě zaslouží ocenění. Totéž platí o jeho postřezích, jež se týkají souvztažnosti Benešových ne vždy přesných předpovědí politického vývoje a jeho proslulého optimismu (s. 11), jeho přezíravosti vůči sovětským záborům na úkor jiných malých národů středovýchodní Evropy (s. 49) atd.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

Mé tři otázky se odvíjejí od drobných nepřesností, jež se v práci vyskytují:

1. Jakub Oraiqt na straně 54 uvádí, že v prosinci 1939 se mění Benešův pohled na Sovětský svaz, když druhý čs. prezident začíná věřit, že SSSR zakročí proti nacistickému Německu, což autor zdůvodňuje následovně: „Příčinou byla sovětská ochota či pomoc v přesunu jednotek z Polska na západní frontu a kladný obraz Sovětského svazu, který vytvářeli transportovaní vojáci.“ Jak a kdy přesně probíhaly ve skutečnosti transporty československých vojáků ze SSSR na Západ a následně na Střední východ?
2. Při hodnocení Benešova postoje vůči Polsku uvádí autor, že se prezident „o spolupráci s Polskem snažil opravdu upřímně, přestože k němu choval značnou zášť“ kvůli postoji v době Mnichova (s. 75). Následně hodnotí jako prorocká Benešova slova z května 1940, že „když padne Československo, padne také Polsko“ a poté ostatní malé střeoevropské státy, což se podle autora později naplnilo: „Polská nezávislost v roce 1947 ‘padla’ a ta československá ji měla následovat o dva roky později.“ Autor by mohl při obhajobě nejprve vyargumentovat své původní tvrzení – tj. o co opírá závěr, že se E. Beneš o spolupráci s Polskem snažil „opravdu upřímně“ – a poté přesněji časově zařadit momenty, kdy „padla“ polská a následně československá nezávislost.
3. Z řady Benešových kontroverzních rozhodnutí se autor zamyslel rovněž nad důvody, proč prezident neodvolal Zdeňka Fierlingera z postu velvyslance v Moskvě, přestože jeho kroky se často vyznačovaly vyslovenou servilitou vůči sovětskému vedení a přestože k tomu byl E. Beneš 28. července 1944 vyzván

Státní radou. Upozorňuji na to, že prezident k tomu byl vyzván též československou vládou, ba dokonce hned třikrát. Autor na s. 107 glosuje: „Nespočívá pak Benešova neochota ve věci odvolání československého velvyslance v nedůvěře druhého československého prezidenta k Sovětskému svazu?“ Tato úvaha by si zasloužila důkladnější vysvětlení a lepší vyargumentování – k čemuž obhajoba poskytuje skvělou dodatečnou příležitost.

6. DOPORUČENÍ / NEDOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (A-F):

Práci Jakuba Oraiqata doporučuji k obhajobě a v případě uspokojivého zodpovězení výše uvedených otázek navrhuji hodnotit ji známkou A.

Datum: 11. 9. 2019

Podpis: Vít Smetana

Pozn.: Hodnocení pište k jednotlivým bodům, pokud nepíšete v textovém editoru, použijte při nedostatku místa zadní stranu nebo přiložený list. V hodnocení práce se pokuste oddělit ty její nedostatky, které jsou, podle vašeho mínění, obhajobou neodstranitelné (např. chybí kritické zhodnocení pramenů a literatury), od těch věcí, které student může dobrou obhajobou napravit; poměr těchto dvou položek berte prosím v úvahu při stanovení konečné známky.